
**ՆՈՐ ԵՐԼԱՆ ԵԿԱԾ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐՈՎ ԴԱՏԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ
ՎԵՐԱՆԱՅՄԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹԻ ՀԱՐՈՒՑՈՒՄԸ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ
ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

ՏԻԳՐԱՆ ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ

Նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման վարույթի հարուցումը դատավարության այս փուլի սկզբնական և կարևորագույն մասն է, քանի որ միայն դրանից հետո դատարանը կարող է ձեռնամուխ լինել օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտը նոր երևան եկած հանգամանքներով վերանայելուն: ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով (այսուհետ՝ ՔԴՕ), ինչպես վերանայման մյուս վարույթների դեպքում, նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման վարույթի հարուցումը ևս պայմանավորվում է ոչ միայն օրենքով սահմանված կարգով բողոք ներկայացնելու, այլև այն իրավասու դատարանի կողմից վարույթ ընդունելու հանգամանքներով:

Պետք է նշել, որ մինչև «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության 2008 թվականի դեկտեմբերի 26-ի թիվ ՀՕ-233-Ն օրենքի¹ ընդունումը, ՔԴՕ-ն նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման իրավունքը վերապահում էր միայն համապատասխան դատական ակտը կայացրած առաջին ատյանի դատարանին (ՔԴՕ 204⁹ հոդված, 1-ին մաս): Փաստորեն, նման դրույթ նախատեսված էր նաև ՀՀ 1964 թ. քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում՝ միայն այն տարբերությամբ, որ առաջին ատյանի դատարանի վճիռը փոփոխած կամ նոր վճիռ արձակած վճռաբեկ կամ հսկողական ատյանների որոշումների վերանայումը կատարվում էր վճիռը փոփոխած կամ նոր վճիռ կայացրած դատարանի կողմից²:

Այս կապակցությամբ անհրաժեշտ է նկատի ունենալ, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման լիազորությունը դատական ակտը կայացրած ատյանին վերապահելու դրույթը դատավարագիտության մեջ ստացել է ոչ միաբժեք գնահատական: Այսպես, օրինակ, ըստ Ս. Մ. Ահմեդովի՝ նման դատավարական կարգը պայմանավորված է նրանով, որ այս փուլում օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտերը ոչ թե վերանայվում են դատական սխալի հիմքով, այլ տեղի է ունենում գործի քննության ժամանակ անհայտ մնացած և դրա լուծման համար էական նշանակություն ունեցող հանգամանքների կապակցությամբ

¹ Տե՛ս ՀՀՊՏ 2008.12.30/76(666), հոդ. 1416:

² Տե՛ս Վ. Վ. **Հովհաննիսյան**, Քաղաքացիական գործերով դատական վերանայման ինստիտուտի զարգացման հիմնախնդիրները Հայաստանում, Եր., 2011, էջ 226:

գործի նորոգում³: Իսկ Ա. Ն. Ռեզունենկոն այսպիսի կարգավորումը բացատրում է այն իրողությամբ, որ նոր երևան եկած հանգամանքների լույսի ներքո դատական ակտի սխալ լինելը այնքան ակնհայտ է և հեշտ շտկելի, որ նպատակահարմար չէ գործը վերանայման համար փոխանցել վերադաս դատարանին⁴:

Ի տարբերություն նշված հեղինակների՝ Լ. Ա. Տերեխովան կարծիք է հայտնում, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայումը պետք է իրականացնի վերադաս դատարանը: Հեղինակը իր տեսակետը հիմնավորում է այն բանով, որ օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտերի վերանայման հիմք հանդիսացող հանգամանքների գնահատականը պետք է տրվի վերադաս դատարանների առավել բարձրորակ դատավորների կողմից, քանի որ այդ հանգամանքների ճիշտ որակումը օբյեկտիվորեն դժվար է և պահանջում է ոչ միայն օրենքների և դատական պրակտիկայի, այլև իրավաբանական հայեցակարգի իմացություն⁵:

Իհարկե, երկու մոտեցումներն էլ առաջին հայացքից կարող են ընդունելի թվալ, սակայն կարծում ենք, որ խնդիրն անհրաժեշտ է դիտարկել ոչ թե նպատակահարմարության, այլ դատական համակարգի գործառական աստիճանակարգման և արդարադատական գործառույթների ներհամակարգային տարանջատման սկզբունքների տեսանկյունից:

Հայաստանի Հանրապետության դատարանակազմության սահմանադրական հիմքն է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 92 հոդվածը, որի 1-ին մասի համաձայն՝ «Հայաստանի Հանրապետությունում գործում են ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի, վերաքննիչ դատարանները և վճռաբեկ դատարանը, իսկ օրենքով նախատեսված դեպքերում՝ նաև մասնագիտացված դատարանները»: Նույն հոդվածի 2-րդ մասում միաժամանակ սահմանված է, որ Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն դատական ատյանը, բացի սահմանադրական արդարադատության հարցերից, վճռաբեկ դատարանն է, որը կոչված է ապահովելու օրենքի միատեսակ կիրառությունը:

Այսինքն՝ ՀՀ Սահմանադրությունը նախատեսում է ստորադասության վրա հիմնված ընդհանուր իրավասության դատարանների եռաստիճան համակարգ: Ընդ որում, ինչպես նշում է ՀՀ սահմանադրական դատարանը, «Տարբեր ատյանների դատարանները միմյանցից տարբերվում են իրենց իրավասությունների շրջանակով: Տվյալ դատական ատյանի իրավասությունների շրջանակով են պայմանավորված այդ դատարանի կողմից ընդունվող դատական ակտերի բնույթն ու բովանդակությունը. յուրաքանչյուր դատական ատյանի կողմից ընդունվող դատական ակտը հանդիսանում է տվյալ ատյանի իրավասությունների և գործառույթների կրո-

³ Տե՛ս **Ахмедов С. М.** Производство по пересмотру судебных актов по вновь открывшимся обстоятельствам в системе пересмотра судебных актов в арбитражном процессе. Дисс. ... канд. юрид. наук. М., 2008, էջ 138-139:

⁴ Տե՛ս **Резуненко А. Н.** Пересмотр судебных актов, вступивших в законную силу, по вновь открывшимся обстоятельствам как стадия гражданского процесса. Дисс. ... канд. юрид. наук. Волгоград, 2001, էջ 129:

⁵ Տե՛ս **Терехова Л. А.** Право на исправление судебной ошибки как компонент судебной защиты. Дисс. ... док. юрид. наук. Екатеринбург, 2008, էջ 269-270:

ղը: Հետևաբար, հաշվի առնելով, որ յուրաքանչյուր դատական ատյանի գործառույթի իրացման արդյունքում անձի իրավունքների դատական պաշտպանությունը նոր որակ է ստանում, յուրաքանչյուր դատական ատյանի կողմից իր գործառույթների իրականացման արդյունքում ընդունված ակտն իր ինքնուրույն դերակատարությունն ունի դատական պաշտպանության իրավունքի իրացման ողջ գործընթացում»⁶:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալը՝ ակնհայտ է, որ դատական ակտը կայացրած առաջին ատյանի դատարանին նոր երևան եկած հանգամանքներով տվյալ դատական ակտի վերանայման լիազորություն տալը խնդրահարույց է հենց սահմանադրականության տեսանկյունից, քանի որ դրա հետևանքով աղավաղվում են դատական երեք ատյանների միջև եղած գործառույթային կապերը, և խաթարվում է դատական եռաստիճան համակարգի էությունը:

Նշված նկատառումներից ելնելով՝ օրենսդիրը ներկայումս սահմանել է, որ առաջին ատյանի դատարանի դատական ակտը նոր երևան եկած հանգամանքներով վերանայում է վերաքննիչ դատարանը, իսկ վերաքննիչ և վճռաբեկ դատարանների դատական ակտերը՝ վճռաբեկ դատարանը (ՔԴՕ 204.30 հոդված, 2-րդ մաս): Այլ խոսքով՝ նոր երևան եկած հանգամանքներով բողոքը քննելու իրավասությամբ օժտված դատարանը որոշելու հիմքում, բացառությամբ վճռաբեկ դատարանի որոշումների վերանայման դեպքերի, օրենքը դրել է «մեկ ատյան բարձր» սկզբունքը: Այս առումով ուշագրավ է, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայումը վերադաս ատյանին վերապահելու կանոնը իր ամրագրումն է ունեցել ինչպես խորհրդային առանձին հանրապետությունների (Ուկրաինայի, Բելառուսի և այլն)⁷, այնպես էլ ժամանակակից որոշ երկրների, օրինակ՝ Լատվիայի, քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքերում:

Գործող դատավարական օրենսդրությունը ոչ միայն նախատեսել է նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման հարցում իրավասու դատարանները, այլև առանձին հոդվածով սահմանել քննարկվող վարույթի հարուցման դատավարական կարգը: Մասնավորապես, ՔԴՕ 204.37 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Դատարանը, սույն օրենսգրքի 144 հոդվածի 2-րդ կետով սահմանված կարգով, բողոքը ստանալուց հետո՝ մեկամսյա ժամկետում, որոշում է կայացնում նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելու կամ բողոքը վերադարձնելու մասին»:

Հարկ է նշել, որ դատական ակտը նոր երևան եկած հանգամանքներով վերանայելու մասին դիմումը վերադարձնելու ինստիտուտը հայտնի չի եղել խորհրդային դատավարական օրենսդրությանը⁸: Ավելին, այն ՔԴՕ-ում ամրագրվել է միայն «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ

⁶ ՀՀ սահմանադրական դատարանի 2008 թվականի սեպտեմբերի 9-ի թիվ ՍԴՌ-758 որոշումը (ՀՀՊՏ 2008.09.17/58(648), հոդ. 943):

⁷ Տե՛ս «Гражданский процесс. Учебник». М., 1948, էջ 397:

⁸ Տե՛ս Мельников А. А. и др. Курс советского гражданского процессуального права. М., 1981, էջ 318:

կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության 2007 թվականի նոյեմբերի 28-ի թիվ ՅՕ-277-Ն օրենքի⁹ ընդունումից հետո:

Ներկայումս նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման բողոքի վերադարձման հիմքերը թվարկված են ՔԴՕ 204.37 հոդվածի 4-րդ մասում, ըստ որի՝ դատական ակտի վերանայման բողոքը վերադարձվում է, եթե՝ 1) չեն պահպանվել բողոքի ձևին և բովանդակությանը ներկայացվող պահանջները, 2) բողոքում նշված դատական ակտի վերանայումը ընդդատյա չէ¹⁰ այն դատարանին, որին հասցեագրվել է բողոքը, 3) բողոքը ներկայացվել է դրա համար սույն օրենքով նախատեսված ժամկետի խախտմամբ, և բողոք ներկայացրած անձը միջնորդություն չի ներկայացրել այն վերականգնելու մասին¹¹, 4) մինչև դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելու մասին որոշում կայացնելը, բողոք ներկայացրած անձից դիմում է ստացվել այն վերադարձնելու մասին, 5) դատական ակտը վերանայելու համար հիմք դարձած՝ նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքը հաստատող ապացույց չի ներկայացվել:

Թեև ՔԴՕ 204.37 հոդվածի 4-րդ մասի ձևակերպումից տպավորություն է ստեղծվում, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման բողոքի վերադարձման հիմքերի ցանկը սպառիչ է, այնուամենայնիվ գործող դատավարական օրենսդրության ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս հանգելու փոքր-ինչ այլ եզրակացության: Մասնավորապես, ինչպես բխում է վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոքների վերադարձման հիմքերի և նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման բողոքների վերադարձման հիմքերի համեմատական վերլուծությունից, օրենսդիրը վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոքների վերադարձման հիմքերի շարքում նախատեսել է մի շարք դեպքեր, որոնք նախատեսված չեն նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման բողոքի վերադարձման հիմքերի ցանկում: Իսկ մյուս կողմից՝ ՔԴՕ 204.38 հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է, որ այնքանով, որքանով նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման վարույթը կարգավորող բաժնում չկան հատուկ կանոններ, ապա այս վարույթի նկատմամբ կիրառելի են ՔԴՕ ընդհանուր կանոնները:

Հետևաբար, կարելի է ենթադրել, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման բողոքը ենթակա է վերադարձման նաև այն դեպքում, երբ՝ 1) բողոք է ներկայացրել այն անձը, ով բողոք ներ-

⁹ Տե՛ս ՀՀԴՏ 2007.12.26/66(590), հոդ. 1330:

¹⁰ Դատավարագիտության մեջ ընդդատություն ասելով հասկացվում է այն կանոնների ամբողջությունը, որոնք կարգավորում են գործերի բաշխումը առաջին ատյանի դատարանների միջև (տե՛ս, օրինակ, «Гражданский процесс: учеб. пособие», М., 2009, էջ 88): Հետևաբար, տվյալ դեպքում ճիշտ կլինի օգտագործել «ենթակա չէ» բառը, քանի որ խոսքը ոչ թե նույն ատյանի, այլ տարբեր ատյանի դատարանների իրավասությունների տարանջատման մասին է:

¹¹ Ինչպես տեսնում ենք, բողոքի վերադարձման այս հիմքը ևս ձևակերպված է թերություններով, քանի որ դրանում հաշվի չի առնվել այն դեպքը, երբ բողոք բերած անձը ներկայացրել է բաց թողնված ժամկետը վերականգնելու մասին միջնորդություն, որը, սակայն, դատարանը մերժել է: Թեև այս հարցը գործնականում խնդիր չի առաջացնում վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոքների վերադարձման կանոնների սուբսիդիար կիրառման պայմաններում, այդուհանդերձ ճիշտ կլիներ քննարկվող դրույթում կատարել համապատասխան լրացում:

կայացնելու իրավունք չունի, 2) բողոքարկվել է այն դատական ակտը, որը ենթակա չէ բողոքարկման, 3) բողոքը բերել է այն անձը, ում իրավունքը չի խախտվել, 4) բողոքում հիմնավորված չէ նոր երևան եկած հանգամանքի առկայությունը (ՔԴՕ 213 և 233 հոդվածներ): Ընդ որում, չնայած նոր երևան եկած հանգամանքի առկայության հիմնավորվածությունը գործող դատավարական օրենսդրությունը նախատեսել է վճռաբեկ վարույթը կարգավորող նորմերով, այն գործնականում կիրառվում է և՛ վերաքննիչ, և՛ վճռաբեկ դատարանի կողմից¹²:

Միևնույն ժամանակ, հարկ է նկատել, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման բողոքների վերադարձման հիմքերի ցանկը որոշակի լրամշակման կարիք ունի: Ամենից առաջ խոսքն այն մասին է, որ, մի կողմից, օրենքը առանց բացառության արգելել է այն դատական ակտերի վերանայումը, որոնց օրինական ուժի մեջ մտնելուց հետո անցել է քսան տարի (ՔԴՕ 204.34 հոդվածի 4-րդ մաս), սակայն, մյուս կողմից, ի խախտումն «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 45 հոդվածի 3-րդ մասի պահանջների, չի նախատեսել դատական ակտի օրինական ուժի մեջ մտնելու պահից քսան տարին լրանալուց հետո վերանայման բողոքի ներկայացման դեպքերի կապացկությամբ որևէ իրավական հետևանք: Այդ իսկ պատճառով կարծում ենք, որ ճիշտ կլիներ ՔԴՕ-ում նախատեսել դրույթ այն մասին, ըստ որի՝ դատական ակտի օրինական ուժի մեջ մտնելու պահից քսան տարին լրացած լինելը ինքնին բողոքը վերադարձնելու հիմք է: Հատկապես, եթե հաշվի առնենք, որ նման կարգավորում նախատեսված է եղել ՔԴՕ 204¹⁴ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետով, որը, սակայն, անհասկանալի պատճառներով չի պահպանվել գործող օրենսդրության մեջ:

Հաջորդ խնդիրը վերաբերում է այն իրավիճակներին, երբ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման բողոքը ինչ-ինչ պատճառներով բերվում է ստորադաս դատարանի դատական ակտի դեմ այն դեպքում, երբ գործում առկա է վերադաս դատարանի օրինական ուժի մեջ գտնվող դատական ակտ:

Այս կապակցությամբ մասնագիտական գրականության մեջ այն կարծիքն է արտահայտվել, որ վերադաս դատարանի օրինական ուժի մեջ գտնվող դատական ակտի առկայության պայմաններում ևս հնարավոր է առաջին ատյանի դատարանի վճռի վերանայումը և բեկանումը¹³: Ուշագրավ է այն հանգամանքը, որ ՔԴՕ-ն ևս չի բացառում այդպիսի վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոքների ներկայացման և քննության հնարավորություն:

¹² Տե՛ս, օրինակ, ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի՝ թիվ ԵՔԴ/1270/02/08 քաղաքացիական գործով 2010 թվականի դեկտեմբերի 20-ի «Վերաքննիչ բողոքը վերադարձնելու մասին որոշումը», ՀՀ վճռաբեկ դատարանի՝ թիվ ՍԴ/0804/02/09 քաղաքացիական գործով 2011 թվականի մարտի 16-ի թիվ 3-561, քաղաքացիական գործով 2011 թվականի օգոստոսի 31-ի թիվ ԵԱՔԴ/0496/02/10, քաղաքացիական գործով 2011 թվականի օգոստոսի 31-ի թիվ 3-1417 (ՎԴ), քաղաքացիական գործով 2011 թվականի սեպտեմբերի 22-ի թիվ 3-1349 (ՎԴ), քաղաքացիական գործով 2011 թվականի հոկտեմբերի 5-ի վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու մասին որոշումները:

¹³ Տե՛ս **Алиев Т. Т.** Производство по пересмотру судебных постановлений ввиду вновь открывшихся обстоятельств в гражданском судопроизводстве: теоретические аспекты, перспективы развития. Дисс. ... док. юрид. наук. Саратов, 2005, էջ 140-141:

ընդ, քանի որ նկարագրված դեպքը ո՛չ բողոքը վերադարձնելու և ո՛չ էլ բողոքը մերժելու հիմք չէ:

Այնուամենայնիվ, կարծում ենք, որ առկա չեն բավարար հիմքեր նման տեսակետի հետ համաձայնելու համար: Մասնավորապես, ինչպես նշեցինք, ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի, վերաքննիչ և վճռաբեկ դատարանները դատական իշխանության շրջանակներում կազմում են գործառական համակարգային ամբողջություն, որի հիմքում ընկած են գործառական աստիճանակարգման և արդարադատական գործառույթների ներհամակարգային տարանջատման սկզբունքները: Եվ քանի որ յուրաքանչյուր դատական ատյանի կողմից իր գործառույթների իրականացման հետևանքով ընդունված դատական ակտով եզրափակվում են տվյալ ատյանի իրավասությունները, և գործի վերանայման լիազորությունը փոխանցվում է վերադաս ատյանին, ապա ստացվում է, որ նույն ատյանի օրինական ուժի մեջ գտնվող դատական ակտի առկայության պայմաններում իրականացված վերանայումը կհանգեցնի իրավասությունների սահմանազանցմանը: Ավելին, որպես ասվածի տրամաբանական շարունակություն՝ դա կհանգեցնի այնպիսի իրավիճակի, երբ միևնույն գործով միաժամանակ առկա կլինեն նույն ատյանի կողմից կայացված և օրինական ուժի մեջ գտնվող երկու դատական ակտեր, ինչը, բնականաբար, անընդունելի է:

Ըստ այդմ գտնում ենք, որ վերադաս դատական ատյանի օրինական ուժի մեջ գտնվող դատական ակտի առկայության պայմաններում ստորադաս դատարանի դատական ակտը նոր երևան եկած հանգամանքներով վերանայման բողոքները չեն կարող դառնալ քննության առարկա: Ասվածը, բարեբախտաբար, իր արտացոլումն է գտել դատական պրակտիկայում, քանի որ նման դեպքերում դատարանները կայացնում են նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման բողոքը վերադարձնելու մասին որոշում¹⁴: Այդուհանդերձ, ելնելով ՀՀ Սահմանադրության 5-րդ հոդվածին համապատասխան նման դատավարական գործողություն կատարելու համար անհրաժեշտ իրավական հիմք ստեղծելու անհրաժեշտությունից՝ ճիշտ կլինի ՔԴՕ-ում լրացնել դրույթ այն մասին, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման բողոքը ենթակա է վերադարձման այն դեպքում, երբ տվյալ գործով կամ տվյալ հարցով վերադաս դատարանի դատական ակտի առկայության պայմաններում բողոք է բերվել ստորադաս դատարանի դատական ակտի դեմ:

Այսպիսով, կարելի է եզրակացնել, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման բողոքների վերադարձման ցանկացած հիմքի առկայություն, բացառությամբ բողոքը վերադարձնելու մասին դիմում ներկայացնելու դեպքի, վկայում է բողոք բերած անձի կողմից բողոքարկման իրավունքի իրականացման որևէ պայմանի խախտման մասին: Դա է պատճառը, որ դատարանը, հայտնաբերելով այդ հիմքերից

¹⁴ Տե՛ս, օրինակ, ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի՝ թիվ ԱՐԴ1/0444/02/08 քաղաքացիական գործով 2010 թվականի սեպտեմբերի 30-ի «վերաքննիչ բողոքը վերադարձնելու մասին» որոշումը:

որևէ մեկը, չի կարող հարուցել նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման վարույթ: Ընդ որում, ինչպես բխում է «Դատական ակտը նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքներով վերանայելու վարույթը» վերտառությամբ ՔԴՕ 3.³-րդ բաժնի ուսումնասիրությունից, դրանում ամրագրված չեն դրույթներ այն մասին, թե ինչ դատավարական գործողություններ կարող է կատարել բողոք բերած անձը բողոքը վերադարձվելու պարագայում: Հետևաբար, այս դեպքում ևս բարձրացված հարցի պատասխանը պետք է փնտրել ՔԴՕ 204.38 հոդվածի 1-ին մասի ուժով կիրառելի վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոքները վերադարձնելուն վերաբերող հարաբերությունները կարգավորող նորմերի իրավակարգավորման շրջանակներում:

Այսպես, ՔԴՕ 213 հոդվածը սահմանում է, որ վերաքննիչ բողոքը վերադարձնելու մասին որոշման մեջ պետք է նշվեն թույլ տրված բոլոր առերևույթ խախտումները: Եվ այն դեպքում, երբ բողոքը վերադարձնելու հիմք են հանդիսանում բողոքի ձևին և բովանդակությանը ներկայացվող պահանջների խախտումները, ապա բողոք բերած անձի կողմից համապատասխան խախտումները վերացվելու և որոշումը ստանալուց հետո՝ երկշաբաթյա ժամկետում, կրկին ներկայացվելու դեպքում բողոքը համարվում է դատարանում ընդունված: Դրա հետ մեկտեղ՝ դատավարական օրենքը, անկախ բողոքի վերադարձման հիմքից, նախատեսում է վերաքննիչ բողոքը վերադարձնելու որոշումը վճռաբեկության կարգով բողոքարկելու հնարավորություն: Իսկ նույն օրենսգրքի 233 հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերի համաձայն՝ վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու մասին որոշումը պետք է լինի պատճառաբանված, որով վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական և վարչական պալատը կարող է սահմանել ժամկետ՝ թերությունները վերացնելու և վճռաբեկ բողոքը կրկին ներկայացնելու համար:

Ինչպես տեսնում ենք, ըստ գործող իրավակարգավորման, միայն այն հանգամանքից ելնելով, թե որ դատական ատյանին է հասցեագրված նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման բողոքը, դա վերադարձնելու դեպքում բողոք բերած անձը կարող է հայտնվել տարբեր իրավիճակներում, քանի որ մի դեպքում վերջինս ազատ է դատարանի մատնանշած թերությունները վերացնելուց հետո այն կրկին ներկայացնելու հարցում, իսկ մյուս դեպքում բողոքի թերությունները շտկելու հնարավորությունն օգտագործելը կախվածության մեջ է դրված վճռաբեկ դատարանի հայեցողությունից:

Մինչդեռ իրերի նման դրությունը որոշակի տարակուսանքի տեղիք է տալիս: Բանն այն է, որ նման հայեցողական լիազորությամբ վճռաբեկ դատարանին օժտելը պայմանավորված է ոչ թե օրենսդրի ինքնաբուխ ցանկությամբ, այլ հենց վճռաբեկ վարույթի առանձնահատկություններով, քանի որ այն կոչված է երաշխավորելու վճռաբեկ դատարանի՝ օրենքի միատեսակ կիրառությունն ապահովելու սահմանադրաիրավական գործառույթի իրացումը: Վճռաբեկ վարույթի վերաբերյալ նման մոտեցման հիմք է նաև Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեի 1995 թվականի փետրվարի 7-ի թիվ R (95) 5 հանձնարարականը, ըստ որի՝ վճռաբեկ վարույթում բողոքները պետք է վերաբերեն միայն այնպիսի գործերի, որոնք,

բխելով դատական տվյալ ատյանի կարգավիճակից, կարող են նպաստել իրավունքի զարգացմանը կամ օրենքի միատեսակ մեկնաբանմանը: Հետևաբար, նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման վարույթի կարգավորման նպատակով վճարել բողոքների ընդունելիության վերաբերյալ կանոնների մեխանիկական կիրառումը այնքան էլ արդարացված չի թվում:

Բացի այդ, պետք է նշել, որ վճարել բողոքի թերությունները վերացնելու համար վճարել դատարանի կողմից ժամկետ սահմանելու հայեցողական այս լիազորության վերաբերյալ իրավակարգավորումը հաջողված համարվել չի կարող, քանի որ գործող դատավարական օրենսդրության մեջ բացակայում են ինչպես դրա կամայական իրականացումը կանխելու երաշխիքները, այնպես էլ այդ հայեցողական լիազորության ոչ իրավաչափ իրականացումը հաղթահարելու միջոցները: Ուստի չեն բացառվում այնպիսի իրավիճակները, երբ բողոքի զուտ ձևական թերությունները կարող են խոչընդոտել անձին՝ իրացնելու դատական ակտը բողոքարկելու իր իրավունքը և հետևաբար՝ նաև դատարանի մատչելիության իրավունքը:

Հենց այս մտահոգություններն էլ նկատի ունենալով՝ ՀՀ սահմանադրական դատարանը իր մի շարք որոշումներում օրենսդրի ուշադրությունն է հրավիրել վճարել դատարանի կողմից բողոքը կրկին ներկայացնելու համար ժամկետ սահմանելու հայեցողական լիազորության իրավաչափ իրականացման ապահովմանը միտված անհրաժեշտ իրավական երաշխիքներն օրենսդրորեն ամրագրելու անհրաժեշտության վրա, որը, սակայն, իր արտացոլումն է ստացել միայն ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքում¹⁵: Մասնավորապես, այս օրենսգրքի 118.7 հոդվածը սահմանում է, որ վճարել բողոքը դրա բովանդակությանը ներկայացվող պահանջների խախտմամբ կամ օրենքով նախատեսված ժամկետը լրանալուց հետո առանց համապատասխան միջնորդության ներկայացված լինելու հիմքով վերադարձվելու դեպքում բողոք ներկայացրած անձն իրավունք ունի կրկին բողոք ներկայացնելու վճարել դատարանի որոշումը ստանալուց հետո՝ տասնհինգօրյա ժամկետում:

Հիմք ընդունելով նշվածը՝ կարծում ենք, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման բողոքների վերադարձման հետ կապված հարաբերությունները համապարփակ կարգավորելու նպատակով հիմնավոր կլինի ՔԴՕ-ում կատարել համապատասխան փոփոխություններ՝ միաժամանակ ընդլայնելով այն հիմքերի շրջանակը, որոնց դեպքում բողոքի թերությունները շտկելու համար ժամկետի տրամադրումը պարտադիր է: Վերջին դիրքորոշումը հիմնված է նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման բողոքի վերադարձման այնպիսի հիմքի առկայության վրա, ինչպիսին է համապատասխան հանգամանքը հավաստող ապացույցը բողոքին չկցելը:

Ակնհայտ է, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման վարույթը դատարանը պարտավոր է հարուցել բոլոր այն

¹⁵ Տե՛ս, օրինակ, ՀՀ սահմանադրական դատարանի 2007 թվականի ապրիլի 9-ի թիվ ՍԴՈ-690 որոշումը (ՀՀՊՏ 2007.04.25/22(546), հոդ. 505) և 2008 թվականի մայիսի 27-ի թիվ ՍԴՈ-754 որոշումը (ՀՀՊՏ 2008.06.11/36(626), հոդ. 565):

դեպքերում, երբ բացակայում են նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման բողոքը վերադարձնելու հիմքերը կամ այդ հիմքերը բողոք բերած անձի կողմից օրենքով սահմանված կարգով և ժամկետներում վերացվել են: Նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելուն ուղղված դատարանի գործողությունները ձևակերպվում են դատարանի որոշմամբ, որը պատշաճ ձևով ուղարկվում է բողոք ներկայացրած անձին և գործին մասնակցող անձանց (ՔԴՕ 204.37 հոդված, 2-րդ մաս): Այս որոշման մեջ պետք է պարտադիր նշվեն նաև բողոքի քննության ժամանակը և վայրը¹⁶:

Նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման վարույթի հարուցմանը վերաբերող խնդիրները քննարկելիս հատկապես կարևորվում է նաև այն հարցի պատասխանը, թե արդյոք այս վարույթի հարուցումը կարող է խոչընդոտել վերանայման ենթակա դատական ակտի կատարմանը, քանի որ այստեղ վերանայման օբյեկտ կարող են լինել բացառապես օրինական ուժի մեջ մտած, հետևաբար նաև կատարելիության հատկանիշով օժտված դատական ակտերը:

Այս կապակցությամբ պետք է նշել, որ օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտերի կատարելիության հատկանիշը զբաղեցնում է առանձնահատուկ տեղ քաղաքացիական դատավարության նպատակների իրագործման հարցում: Դա պայմանավորված է այն իրողությամբ, որ իրավունքների պաշտպանության համար անհրաժեշտ է ոչ միայն դատական ակտի կայացում, այլև կատարում¹⁷: Այլ խոսքով՝ անձի դատական պաշտպանության իրավունքը վերջնականապես կարող է իրացված համարվել միայն այն դեպքում, երբ ապահովվել է տվյալ անձի օգտին կայացված դատական ակտի կատարումը:

Ուշագրավ է, որ այս մոտեցմամբ է առաջնորդվում նաև Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը, որը մի շարք գործերով արտահայտել է հետևյալ իրավական դիրքորոշումը. «Դատարանը կրկնում է, որ 6 հոդվածի 1-ին մասը պաշտպանում է քաղաքացիական իրավունքների և պարտականությունների հետ կապված հայց հարուցելու յուրաքանչյուրի իրավունքը: Մինչդեռ, այդ իրավունքը կլիներ անիրական, եթե Պայմանավորվող Պետության իրավական համակարգը թույլ տար, որ վերջնական, պարտադիր դատական որոշումները մնան չկատարված՝ ի վնաս մի կողմի: Անընդունելի կլիներ, եթե 6 հոդվածի 1-ին մասը մանրամասն նկարագրեր կողմերին տրված դատավարական երաշխիքները (արդարացի, հրապարակային դատավարություն և գործերի քննության անընդհատության սկզբունք) առանց դատական որոշումների կատարման երաշխիքների: Կոնվենցիայի 6 հոդվածի մեկնաբանումը միայն դատարանի մատչելիության և դատավարությունների անցկացման իրավունքի շրջանակներում, հավանաբար, կառաջացներ մի իրավիճակ, որը անհամատեղելի կլիներ օրինականության սկզբունքի հետ, որը Պայմանավորվող Պետությունները Կոնվենցիան վավերացնելիս պարտավորվել են հարգել: Ցանկացած դատարանի կողմից ընդունված դատական որոշման կատարումը Կոնվենցիայի 6 հոդվածի իմաստով

¹⁶ Տե՛ս «Арбитражный процесс: компендиум». М., 2011, էջ 315:

¹⁷ Տե՛ս Малешин Д. Я. Гражданская процессуальная система России. М., 2011, էջ 128:

պետք է դիտվի որպես «դատավարության» բաղկացուցիչ մաս»¹⁸:

Չետևաբար, այս տեսանկյունից հարցը դիտարկելիս կարելի է եզրահանգել, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման վարույթի հարուցումը պետությանը ինքնին չի ազատում գործին մասնակցող անձանցից որևէ մեկի օգտին կայացված և օրինական ուժի մեջ մտած, այսինքն՝ վերջնական դատական ակտի կատարումը ապահովելու պարտականությունից:

Մյուս կողմից, սակայն, չպետք է մոռանալ բողոք բերած անձի իրավունքների արդյունավետ պաշտպանության երաշխավորման անհրաժեշտությունը: Խոսքն այն մասին է, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման վարույթին զուգահեռ վերանայման ենթակա դատական ակտի կատարման պարագայում չեն բացառվում այնպիսի իրավիճակներ, երբ ի վնաս բողոք բերած անձի կայացված դատական ակտը մինչև այդ վարույթի ավարտը արդեն կատարված լինի: Իհարկե, այն բոլոր դեպքերում, երբ վերանայման ենթակա դատական ակտը բեկանվի և փոփոխվի, բողոք բերած անձի՝ որպես կատարողական վարույթով պարտապանի իրավունքների պաշտպանության շրջադարձում տեղի ունենալ չի կարող, եթե քաղաքացու մոտ անբարեխղճության բացակայության դեպքում նրան որպես գոյության միջոց տրվել են աշխատավարձ և դրան հավասարեցված միջոցներ, կենսաթոշակներ, կրթաթոշակներ, նպաստներ, կյանքին կամ առողջությանը պատճառված վնասների հատուցում, ալիմենտ և այլ դրամական գումարներ¹⁹:

Շարահրվածը վկայում է այն մասին, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման վարույթին հանընթաց՝ վերանայման ենթակա դատական ակտի կատարումը անթույլատրելի է: Հակառակ պարագայում նման վերանայումը կարող է դառնալ իմաստագուրկ և բացառել բողոք բերած անձի համար անդառնալի բացասական հետևանքները կանխելու հնարավորությունը՝ դրանով իսկ պայմանավորելով քննարկվող վարույթի՝ որպես խախտված իրավունքները վերականգնելու կարևոր միջոցի անարդյունավետությունը:

Նման պայմաններում հիմնավոր է թվում այն դատավարագետների տեսակետը, ովքեր հանդես են գալիս նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման վարույթում դատարանին՝ վերանայման ենթակա դատական ակտի կատարման կասեցման իրավունք վերապահելու նախաձեռնությամբ²⁰: Այս առումով հիշարժան է նաև այն հանգամանքը, որ հենց Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը հազվադեպ դեպքերում արդարացված է համարում վճռի կատարման ուշացումը այն պայմանով, որ դրա հետևանքով չխաթարվի «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6 հոդվա-

¹⁸ Տե՛ս, օրինակ, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի **Չորնսբին ընդդեմ Հունաստանի** գործով 1997 թվականի մարտի 19-ի վճիռը, կետ 40, **Բուրդովն ընդդեմ Ռուսաստանի** գործով 2002 թվականի մայիսի 7-ի վճիռը, կետ 34:

¹⁹ Տե՛ս **Ռ. Գ. Պետրոսյան**, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարություն, Եր., 2012, էջ 587:

²⁰ Տե՛ս, օրինակ, **Резуенко А. Н.**, նշվ. աշխ., էջ 133-134, **Дюрдиева О. Н.** Гражданское процессуальное право: Учебно-методический комплекс. М., 2008, էջ 250:

ծով ամրագրված արդար դատաքննության իրավունքի էությունը²¹:

Հարկ է նշել, որ ՔԴՕ-ն, ի տարբերություն մի շարք երկրների, այդ թվում՝ Էստոնիայի, Լատվիայի, Ռուսաստանի, Ուկրաինայի, Տաջիկստանի քաղաքացիատարական օրենսդրության, առանձին դրույթ է նվիրել այս հարցի կարգավորմանը: Մասնավորապես, ՔԴՕ 204.37 հոդվածի 3-րդ մասում սահմանվել է, որ դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելու վերաբերյալ որոշմամբ դատարանը կարող է միաժամանակ լրիվ կամ մասամբ կասեցնել դատական ակտի գործողությունը: Թեև, օրենսդիրն այստեղ խոսում է դատական ակտի գործողությունը կասեցնելու մասին, այնուամենայնիվ հասկանալի է, որ տվյալ դեպքում նկատի է առնվել դատական ակտի կատարման կասեցումը: Նման եզրահանգումը բխում է «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի ուսումնասիրությունից, որը կատարողական վարույթի ընթացքի վրա ազդող դատական ակտ է համարում ոչ թե դատական ակտի գործողությունը կասեցնելու, այլ դատական ակտի կատարմանն ուղղված կատարողական վարույթը կասեցնելու մասին որոշումը (35 հոդվածի 5-րդ կետ):

Միևնույն ժամանակ, ուշադրության է արժանի այն հանգամանքը, որ ՔԴՕ-ն վերանայվող դատական ակտի կասեցման հնարավորությունը սահմանափակել է բացառապես նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման վարույթի հարուցման որոշմամբ: Իսկ այս առումով անհասկանալի է մնում այն հարցի պատասխանը, թե արդյոք դատարանը կարող է կասեցնել վերանայվող դատական ակտի կատարումը այն դեպքում, երբ նման անհրաժեշտություն առաջանա ոչ թե մինչև դատական ակտի վերանայման վարույթի հարուցումը, այլ դրանից հետո:

Իհարկե, եթե որպես նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտը վերանայող դատարան հանդես է գալիս ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, ապա բարձրացված խնդիրը իր լուծումը կարող է ստանալ վճռաբեկ վարույթը կարգավորող նորմերը այս վարույթի նկատմամբ սուբսիդիար կարգով կիրառելու դեպքում: Խոսքը, մասնավորապես, վերաբերում է ՔԴՕ 234 հոդվածի 2-րդ մասին, ըստ որի՝ «Վճռաբեկ բողոքը վարույթ ընդունելուց հետո վճռաբեկ դատարանը որոշմամբ կարող է կասեցնել դատական ակտի կատարումը»: Մինչդեռ տրամագծորեն այլ է պատկերը վերաքննիչ վարույթի դեպքում, քանի որ, ի տարբերություն ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 117.5 հոդվածի 4-րդ մասի, ՔԴՕ-ն առհասարակ որևէ նշում չի պարունակում վերաքննիչ վարույթում դատական ակտի կատարումը կասեցնելու մասին: Իսկ նման պայմաններում ակնհայտ է, որ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտը վերանայող վերաքննիչ դատարանի կողմից վարույթ հարուցելուց հետո դատական ակտի կատարման կասեցումը կհանգեցնի օրինականության սկզբունքի խախտման: Այդ իսկ պատճառով գտնում ենք, որ ՔԴՕ-ում պետք է կատարել համապատասխան փոփոխություն:

Դատավարական օրենքի բացթողումներից մեկն էլ կարելի է համարել

²¹ Տե՛ս, օրինակ, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի «Իմմոբիլիարե Սաֆֆի» ընկերությունն ընդդեմ Իտալիայի գործով 1999 թվականի հուլիսի 28-ի վճիռը, կետ 74, Խաչատրյանն ընդդեմ Հայաստանի գործով 2009 թվականի դեկտեմբերի 1-ի վճիռը, կետ 67:

այն, որ դրանում կարգավորված չէ այն հարցը, թե դատական ակտի կատարումը կասեցնելու մասին որոշումը մինչև որ պահին է գործում: Խնդիրն այն է, որ «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 39 հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ «Կասեցված կատարողական վարույթը վերսկսվում է դրա կասեցումն առաջացրած հանգամանքները վերանալուց հետո՝ պահանջատիրոջ դիմումով կամ հարկադիր կատարողի նախաձեռնությամբ»: Եվ քանի որ վերանայվող դատական ակտի կատարման կասեցման նպատակը բողոք բերած անձին գործի նորոգման ընթացքում դատական ակտի կատարման հնարավոր բացասական հետևանքներից ապահովագրելն է, ապա կարծում ենք, որ այս որոշման գործողության տևողությունը պետք է կապել գործի քննության արդյունքում կայացված դատական ակտի օրինական ուժի մեջ մտնելու հանգամանքի հետ:

Մասնավորապես՝ այն բոլոր դեպքերում, երբ նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման բողոքը մերժվում է, այսինքն՝ վերանայվող դատական ակտը թողնվում է անփոփոխ, դատական ակտի կատարման կասեցումը դառնում է ինքնանպատակ և հետևաբար՝ վերացման ենթակա²²: Նույն տրամաբանությամբ՝ դատական ակտի կատարման կասեցումը ենթակա է վերացման նաև բողոքի բավարարման և դատական ակտի բեկանման դեպքում, քանի որ դատական ակտի բեկանումը «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 42 հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետը դիտում է կատարողական վարույթը կարճելու հիմք: Այլ կերպ ասած՝ այս դեպքում ևս դադարում է վերանայվող դատական ակտի հնարավոր կատարման վտանգը:

Ամփոփելով վերոշարադրյալը՝ առաջարկում ենք.

1) ԶԴՕ 204.37 հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ.

«Հոդված 204.37. Դատական ակտի վերանայման բողոքը վերադարձնելը

1. Դատարանը բողոքը ստանալուց հետո՝ մեկամսյա ժամկետում, սույն օրենսգրքի 144 հոդվածի 2-րդ կետով սահմանված կարգով որոշում է կայացնում նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելու կամ բողոքը վերադարձնելու մասին:

2. Դատական ակտի վերանայման բողոքը վերադարձվում է, եթե՝

1) չեն պահպանվել սույն օրենսգրքի 204.36 հոդվածի պահանջները,

2) բողոքը ներկայացվել է սույն օրենսգրքի 204.34 հոդվածի 1-ին մասով սահմանված ժամկետը լրանալուց հետո և միջնորդություն չի պարունակում բաց թողած ժամկետը վերականգնելու մասին,

3) բողոքը ներկայացվել է սույն օրենսգրքի 204.34 հոդվածի 1-ին մասով սահմանված ժամկետը լրանալուց հետո, և բաց թողած ժամկետը վերականգնելու մասին միջնորդությունը մերժվել է,

4) բողոքում նշված դատական ակտի վերանայումը ենթակա չէ այն դատարանին, որին հասցեագրվել է բողոքը,

5) մինչև դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելու մասին

²² Տե՛ս, օրինակ, ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի՝ թիվ ԵՇԴ/1063/02 /09 քաղաքացիական գործով 2011 թվականի մարտի 4-ի «Վրիպակն ուղղելու մասին» որոշումը:

որոշում կայացնելը բողոք ներկայացրած անձից դիմում է ստացվել այն վերադարձնելու մասին,

6) դատական ակտը վերանայելու հիմք հանդիսացող նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքը հաստատող ապացույց չի ներկայացվել՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ բողոքը բերվել է սույն օրենսգրքի 204.33 հոդվածի 1-ին և 5-րդ կետերում նախատեսված հանգամանքների հիմքով,

7) բողոք է ներկայացրել այն անձը, ով բողոք ներկայացնելու իրավունք չունի,

8) բողոքարկվել է այն դատական ակտը, որը ենթակա չէ բողոքարկման,

9) բողոք է ներկայացրել այն անձը, ում իրավունքը չի խախտվել,

10) բողոքը ներկայացվել է սույն օրենսգրքի 204.34 հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված ժամկետը լրանալուց հետո,

11) տվյալ գործով կամ տվյալ հարցով վերադաս դատարանի օրինական ուժի մեջ գտնվող դատական ակտի առկայության պայմաններում բողոք է բերվել ստորադաս դատարանի դատական ակտի դեմ,

12) բողոքի շրջանակում ակնհայտորեն հիմնավորված չէ նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքի առկայությունը:

3. Դատական ակտի վերանայման բողոքը վերադարձնելու մասին որոշման մեջ նշվում են բողոքում թույլ տրված բոլոր առերևույթ խախտումները: Նման որոշման դեպքում բողոք բերող անձին պատշաճ ձևով ուղարկվում է միայն դատական ակտի վերանայման բողոքը վերադարձնելու մասին որոշումը:

4. Սույն հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին, 2-րդ և 6-րդ կետերով նախատեսված հիմքով բողոքում թույլ տրված խախտումները վերացվելու և որոշումը ստանալուց հետո՝ երկշաբաթյա ժամկետում, կրկին ներկայացվելու դեպքում դատարանը եռօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման վարույթ հարուցելու մասին: Բողոքը կրկին ներկայացվելու դեպքում խախտումները վերացնելու համար նոր ժամկետ չի տրամադրվում:

5. Վերաքննիչ դատարանի՝ դատական ակտի վերանայման բողոքը վերադարձնելու մասին որոշումը կարող է բողոքարկվել վճռաբեկության կարգով որոշումը ստանալուց հետո՝ երկշաբաթյա ժամկետում: Որոշումը վճռաբեկ դատարանի կողմից վերացվելու դեպքում դատարանը գործը ստանալուց հետո՝ եռօրյա ժամկետում, կայացնում է նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելու մասին որոշումը»:

2) ԲԴՕ-ն լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 204.37¹ հոդվածով.

«Հոդված 204.37¹. Դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելը

1. Դատական ակտի վերանայման բողոքը վերադարձնելու հիմքերի բացակայության դեպքում դատարանը կայացնում է նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելու մասին որոշում:

2. Դատարանը նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելու մասին որոշում կայացնե-

լուց հետո այն պատշաճ ձևով ուղարկում է բողոք ներկայացրած անձին և գործին մասնակցող անձանց՝ նշելով բողոքի քննության ժամանակը և վայրը:

3. Դատարանը դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելու մասին որոշմամբ կամ գործի քննության ընթացքում կարող է իր նախաձեռնությամբ կամ գործին մասնակցող անձի միջնորդությամբ կասեցնել բողոքարկվող դատական ակտի կամ դրա մի մասի կատարումը:

4. Բողոքարկվող դատական ակտի կամ դրա մի մասի կատարման կասեցումը պահպանվում է մինչև բողոքի քննության արդյունքում կայացված դատական ակտի օրինական ուժի մեջ մտնելը, իսկ դատական ակտի վերանայման վարույթը կարճվելու դեպքում՝ մինչև այդ մասին դատական ակտի հրապարակումը»:

Կարծում ենք, որ նշված օրենսդրական փոփոխությունները կարող են էապես նպաստել նոր երևան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման վարույթի արդյունավետությանը:

ТИГРАН МАРКОСЯН – *Возбуждение производства по пересмотру судебных актов на основании вновь открывшихся обстоятельств в гражданском процессе.* – Возбуждение производства по пересмотру судебных актов на основании вновь открывшихся обстоятельств – первоначальная и важнейшая часть данной стадии гражданского процесса, после чего суд вправе приступить к пересмотру судебного акта, вступившего в законную силу.

В статье детально проанализированы основания для возвращения жалоб по пересмотру судебных актов на основании вновь открывшихся обстоятельств, а также процессуальные действия после возвращения жалобы, которые могут быть предприняты лицом, обжаловавшим судебный акт, в целях наиболее полной реализации права на обжалование. Исследованы также проблемы, связанные с приостановлением судебных актов, подлежащих пересмотру на основании вновь открывшихся обстоятельств. Делается вывод о том, что закреплённый в законодательстве механизм правового регулирования имеет определенные недостатки, и представлены предложения по его усовершенствованию.

TIGRAN MARKOSYAN – *Initiation of proceedings of judicial acts review on the basis of newly discovered circumstances in civil procedure* – Initiation of proceedings of judicial acts review on the basis of newly discovered circumstances is the preliminary and the most important part of this stage of civil procedure which precedes the court review of the judicial act entered into force.

The author analyzes thoroughly the grounds for return of complaints on the judicial acts review on the basis of newly discovered circumstances, as well as all possible procedural actions which can be undertaken by the complainant in order to realize completely his/her right to complain.

The author also discusses the issues related to the suspension of the judicial acts subject to review on the basis of newly discovered circumstances.

Finally, the author concludes that the existing mechanism of legal regulation on the subject matter has several deficiencies and suggests concrete legislative measures aimed to its improvement.